

מתורתו של צדיק אביך ועקב

משנתו של מרן רבי יעקב אביחצירא זי"ע | על דרך הפשט לקט דרושים ומאמרים, בבואור פשט מצוות התורה וענייני עבודת הש"ת שגלקטו מכל ספריו הק'

פרשת מקץ תשפ"ג

עצות ותחבולות היצר הרע בעשיית התשובה

כי לולא התמהמהנו כי עתה שבנו זה פעמים. ויאמר אלהם ישראל אביהם אם כן אפוא זאת עשו וגו' (בראשית מג י-יא). אפשר לפרש הפסוקים האלה בדרך רמז, בהקדים מה שכתבו חכמי המוסר זכרונם לברכה, דיצר הרע כלו מלא מרמות ותחבולות, ומביא עצות מרחוק, ומדחה אדם מדחי אל דחי. בתחלה אומר לאדם, כל מה שיעשה עד עשרים שנה אין עליו שום עניש, משום שבית דין של מעלה אין מענישים רק מעשרים שנה ולמעלה (שבת פט. ז"ח עב.). וכשיגיע לעשרים שנה אומר לו, ידוע לך מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות לד.) מקום שבגלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמד, וכיון שמעלת תשובה גדולה ממעלת צדיקים גמורים, אם כן טוב לך שתעשה עברה חמורה ותטעם טעם העברה ותפוש ותחזור בתשובה, ותהיה מעלתך גדולה יותר ממעלת הצדיקים. והוא מתהפך בתחבולותיו, ורוצה להטמיעו מעברה לעברה עד שישתקע ולא יוכל לעלות. והנה בעונותינו הרבים כמה וכמה ארע להם זה הדבר. באמת יש שמתחרטים ומתנחמים ועושים תשובה אחר חמשים שנה, ותשובתם מקבלת אבל אינה כל כך כמו הראשונה (ע"ז ט.). והגרועה היא בסוף ימיו, אף על פי שהיא מקבלת (רות רבה ו ד), אינה דומה לראשונה. באמת התשובות חלוקות, ומי שעושה תשובה כראוי מאהבה אפלו בסוף ימיו, ודאי דמקבלת ורצונה כמי שלא חטא:

כשהגיעו ימי הזקנה מתחרט שלא שב קודם

וזהו באור הכתובים, כי לולא התמהמהנו, בא לרמוז על מי שהגיע לחמשים שנה ומתחרט על מה שעבר עליו, ומתנחמים הגוף והנפש ואומרים כי לולא, ראשי תבות גימטריא חמשים, כלומר, התשובה שלנו גרועה שנתעכבנו עד עכשו. כי עתה שבנו, מלשון זקנה ושיבה, דהינו, עכשו בא עת הזקנה והשיבה ואין התשובה רצויה כל כך. זה פעמים, דהינו, זה שתי פעמים פתנו יצר הרע והדיחנו, קדם הגיענו לכלל עשרים פתנו בטענת שבית דין של מעלה אין מענישים רק מעשרים שנה, ובהגיענו לעשרים שנה פתנו בטענת במקום שבגלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמד, וצריך לעבר עברה גדולה דלחזור בתשובה כדי שתקרא בעל תשובה גמורה. ובזה דחה אותנו מדחי אל דחי, עברה גוררת עברה, עד שהטמיע אותנו עד עכשו ימי זקנה ושיבה:

גם בימי הזקנה אפשר לעשות תשובה שלימה

וכיון שהתחרטו, משיב להם יצר הטוב עצה טובה ונכונה, וזהו ויאמר אלהם ישראל אביהם, הוא יצר הטוב, דישראל אותיות ישראל אל, הוא יצר הטוב שבא ישר מאת האל, שאינו מורה לאדם כי אם דרך ישראל ונכונה. ומה אומר להם, אם כן אפוא זאת עשו, כלומר, אף על פי שעכשו הזקנתם יש לכם תקון,

וזהו התקון, זאת עשו, התשובה נקראת זאת (פרדס רימונים שער כג פכ"ב), לפי שהיא שייכת בכל עת לכן ראוי להקרא זאת. והתשובה היא קחו מזמרת הארץ בכליכם, הארץ האמורה כאן היא לרמוז על ארץ העליונה, היא השכינה, דהינו שתקחו דבר שמשמח ארץ העליונה היא השכינה, ודבר המשמח השכינה הם מצוות ומעשים טובים. והמעשים טובים שתעשו הם ירשמו ויראו בכליכם שהם הרוח והנשמה, לפי שהרוח הולך לגן עדן התחתון והנשמה עולה לגן עדן העליון, וכל עלייתם היא על ידי מעשים טובים. וזהו והורידו לאיש, הוא הקדוש ברוך הוא שנקרא ה' איש מלחמה (שמות טו ג), תוליו בכליכם מנחה:

החזור בתשובה צריך לקדש את עצמו ולהרבות מצוות

והמנחה היא מעט צרי ומעט דבש, בא לרמוז דהחזור בתשובה צריך לקדש עצמו אפלו במתן לו, דהינו בשעת תשמיש יקדש עצמו ובשעת אכילה יקדש עצמו, לא יהיה מכון להנאתו רק לרצון הבורא יתברך. וזהו מעט צרי, לרמוז על שעת התשמיש, וכל התשמיש מצד יצר הרע הוא, וצרי אותיות יצר, ולהורות בא דבשעת הזוג שהוא שעת היצר צריך למעט הנאותו, וזהו מעט צרי. ומעט דבש היא שעת האכילה, צריך למעט בהנאותו. נכאת, דרשו רבותינו זכרונם לברכה (רש"י) כל פנוסי בשמים קרוי נכאת, ובא לרמוז מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ויקרא כא ה) עשה חבילות של עברות יעשה כנגדן חבילות של מצות, וזהו נכאת, פנוסי מצות הרבה. ולט אותיות טול, כלומר, המצות והמעשים טובים לא יהיה מתעצל בהם כלל, רק תקף ומיד יעשה אותה ולא יחמיצנה (מכילתא בא מסכתא דפסחא ט), כמו שאמרו (עירובין נד.) חטף ואלל. בטנים ושקדים, בא לרמוז דהבטן שלו שהיה מקדים לאכילה ושתייה שלא כדון, עכשו יהיה שוקד על פתי כנסיות ובתי מדרשות, כמו שנאמר (משלי ח לד) 'אשרי אדם שמע לי לשקד על דלתתי יום יום':

בעל תשובה יכפול מצוותיו

זאת ועוד, וכסף משנה קחו בידכם, בא לרמוז על בעל התשובה, אם הוא בעל תורה צריך להיות שונה פעמים בכל יום על מה שהיה רגיל ללמד (ויקרא כה א), ואם היה בעל צדקה צריך לתן פעמים על מה שהיה רגיל לתן. וזהו וכסף משנה קחו בידכם, תתפרש על הכסף כמשמעו ועל התורה:

המצוות של הרשע הולכות לסטרא אחרא עד שישוב

ומה שאמר ואת הכסף המושב בפי אמתחתיכם תשיבו בידכם, בא לרמוז למה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ספר הליקוטים תהלים נ טז), דהרשע כל עוד שהוא ברשעו, כל תורה ותפלות וצדקות שהוא עושה הכל נדחה ואינו מתקבל, ולוקחתם הסטרא אחרא, וכששב בתשובה כראוי מוציא הכל מיד הסטרא אחרא וחוזר לקדשה. וזהו ואת הכסף המושב בפי אמתחתיכם, דהינו התורה והמצוות שהייתם עושים בעודכם רשעים ולא

שמתגבר יצר הרע על האדם להחטיאו ומבעיר אש בגופו של אדם לחטא, באותה שעה יחשב האדם שגיהנם פְערה פיה ובאה לשרפו, ויתאמץ שלא לחטא, ואז באותה שעה הקדוש ברוך הוא עוזרו ומכבה האש של יצר הרע:

ואפשר דזה רמז בתורה כשהתחיל בעריות שאמר (ויקרא יח ו) 'לא תקרבו לגלות ערוה אני ה', דמלת 'אני' ראשי תבות 'אתון נורא יקדשתא', לומר כשמבעיר יצר הרע הגוף, יחשב האדם שגיהנם פתוחה כנגדו ובאה לשרפו, וזהו 'אתון נורא יקדשתא', ויתאפק שלא לחטא, ואז הקדוש ברוך הוא עוזרו:

וזהו שאמר כי תשיתמו כתנור אש, דהינו כשבאו להחטיאך חשבת באותה שעה שתנור אש בא לשרפך ונתאפקת שלא לחטא, ומיד הקדוש ברוך הוא באפו בלעם ואכלתם אש:

(מחשוף הלבן פרשת מקץ)

היו מתקבלים, ושבים על פניכם, ולקחתם הסטרא אחרא, עכשו כשתשובו בתשובה שלמה, הכל תשיבו בידיכם לסטרא דקדשה, ולא ידח ממנו נדח:

יוסיף להתחזק בתשובה כדי שיחזור הכל לקדושה

ומה שאמר **אולי משנה הוא**, בא לרמז דבעל תשובה צריך תשובה אחר תשובה, והאחרונות יהיו יותר מעלות מן הראשונות, משום דתשובה היא מדרגות מדרגות, יש ששב בתשובה וזדונות נעשות לו כשגגות, ויש מעלה מזה שהכל נמחל לו, והמבחר שבכלם הוא שזדונות נעשות לו כזכיות. וזהו שאמר כאן **תשיבו בידיכם**, דתבת **בידיכם** יתרה היא, אלא לרמז בא על בעל תשובה, דלהוציא ניצוצותיו שנטמעו ביד הסטרא אחרא צריך תשובה אחר תשובה בכל מאמצי כחו כדי להוציא מתוך הקלפה מה שבלעה, דאי לא טרח כל כך עד שיוציא מה שבלעה הסטרא אחרא, דיו בתשובתו לחזור לו זדונות כשגגות. וזהו שאמר **ואת הכסף המושב בפי אמתחתיכם**, כמו שכתבנו למעלה, דהינו התורה והתפלות והזכיות שנטלה הסטרא אחרא, עכשו עשו תשובה בכל כחכם כדי שתשיבו הניצוצות של הקדשה למקומם, וזה צריך תשובה גדולה בכח גדול, וזהו **בידיכם**, שפרושו בכחכם. ונתן טעם, שאם לא תעשו תשובה גדולה כל כך, שמא אותה תשובה שתעשו דיה להחזיר הזדונות כשגגות, וזהו **אולי משנה הוא**, דהינו, התשובה שתעשו, אם אינה גדולה כל כך, שמא דיה להחזיר דוקא זדונות כשגגות, לפיכך עשו תשובה **בידיכם**, דהינו בכחכם, ובזה תוכלו להוציא הניצוצות מתוך הסטרא אחרא וישוב הכל לאיתנו הראשון, ושב ורפא לו.

(פיתוחי חותם פרשת מקץ)

מחשבה המועילה לאדם להתגבר על יצרו

תשיתמו כתנור אש לעת פניך (תהלים כא י). הכונה דבשעיה

מלחמת היצר בכל יום

טוב לי כי ענית, למען אלמד חקיך (תהלים קיט עא). עכשו בא לומר, דמה שרודף יצר הרע וגונדא דילה אחר האדם בכל יום לפתותו להחטיאו, ובכל יום מתחדש עליו, כמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים לו לב) 'צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו' (סוכה נב). והצדיק גלחם בכל יום עם יצר הרע, ויצעד גדול יש לו במלחמת יצר הרע בכל יום. וכמו שאמרו רבותינו ז"ל במדרש (ב"ר ט ה), מפני מה צדיקים מתים, אלא כל זמן שהם חיים הם גלחמים ביצדם, כיון שהם מתים הם נחים, שנאמר (איוב ג יז) 'ישם ינחו ויגיעי כח, דינו מה שיגענו. והנה המלחמה הזאת שגלחם האדם עם היצר הרע, היא הגורמת לו ללמד תורה לשמה ולהתפלל תפלה כראוי ולקיים מצות כראוי, שאם לא גלחם עם היצר הרע והכניעו, אינו יכול לקיים המצות. וזהו שאמר **טוב לי כי ענית**, דהינו, על ידי מלחמת יצר הרע שאני גלחם עמו, דזה העניי לטובתי, למען אלמד חקיך, דעל ידי זה אני לומד תורה ומקיים מצות עשה שהם חקיך:

(אלף בינה, תהלים קיט אות ט)

חידה שבועית: מה אומר רבינו האם תשובה לאהרד חמישים שנה מקובלת ובמה שונה מתשובה בימי

הנעדרים? (נא לכתוב תשובה קצרה ומתומצתת).

פתרונות יש לשלוח עד יום שלישי הקרוב, כמו כן נא לציין כתובת מדויקת וטלפון

למייל: 0774702681@gmail.com או לפקס 0774702681, יש לציין בראש הדף 'עבור אביר יעקב'

שם הזוכה בסידור לשחרית
מתיבתא בהוצאת עוז והדר:

פרשת ראה:

ה' יצחק אלחנן גרבר ממושב תפרח.

התשובה צריכה להיות מתוך ספרי מדרן האביר יעקב ז"ע (או מתוך עלון זה) בין שולחי התשובות תיערך הגרלה על סידור לשחרית מתיבתא בהוצאת "עוז והדר".

